

*** การพัฒนาการเขียนย่อความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกลวิธี REAP ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด
The Development of Summarizing Writing of Matthayomsuksa 3
students by using the learning activities according to the REAP strategy
together with the mind mapping technique**

เจษฎา บุญมาโฮม¹ เนตรนาภา วรวงษ์^{2*} สุภางศ์ ป้อมโอชา³

Jesada Boonmahome¹ Netnapa Worawong² Supang Pomocha³

¹มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม / Nakhon Pathom Rajabhat University, Thailand

²มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม / Nakhon Pathom Rajabhat University, Thailand

³มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม / Nakhon Pathom Rajabhat University, Thailand

*Corresponding author e-mail: netnapana@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการเขียนย่อความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิด 2) เปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการเขียนย่อความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิดกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 3) เปรียบเทียบความสามารถในการเขียนย่อความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิดกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และ 4) ศึกษาสัมประสิทธิ์การกระจายของการเขียนย่อความหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิด กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 34 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการเขียนย่อความ และ 3) แบบประเมินความสามารถในการเขียนย่อความ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที และสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ผลการวิจัย พบว่า 1) ความรู้เกี่ยวกับการเขียนย่อความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิดสูงกว่าก่อนเรียนและสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 2) ความสามารถในการเขียนย่อความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิดสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 และ 3) สัมประสิทธิ์การกระจายของความรู้เกี่ยวกับการเขียนย่อความ เท่ากับ 0.05 และความสามารถในการเขียนย่อความ เท่ากับ 0.06

คำสำคัญ: การเขียนย่อความ; การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกลวิธี REAP; เทคนิคแผนผังความคิด

* Received: 14 December 2024, Revised: 15 May 2025, Accepted: 23 May 2025

ABSTRACT

This research aimed to: 1) compare the knowledge of summary writing among ninth-grade students before and after learning management using the REAP strategy combined with mind mapping, 2) compare the knowledge of summary writing among ninth-grade students after learning management using the REAP strategy combined with mind mapping against predetermined criteria, 3) compare the summary writing ability of ninth-grade students after learning management using the REAP strategy combined with mind mapping against predetermined criteria, and 4) examine the coefficient of variation in summary writing after learning management using the REAP strategy combined with mind mapping. The sample comprised 34 ninth-grade students selected through cluster random sampling. The research instruments consisted of: 1) lesson plans, 2) a knowledge test on summary writing, and 3) a summary writing ability assessment rubric. Statistical analyses included percentage, mean, standard deviation, t-test, and coefficient of variation (C.V.). The findings revealed that: 1) ninth-grade students' knowledge of summary writing after learning management using the REAP strategy combined with mind mapping was significantly higher than before instruction and significantly higher than the criteria set at the 0.05 level, 2) ninth-grade students' summary writing ability after learning management using the REAP strategy combined with mind mapping was significantly higher than the criteria set at the 0.05 level, and 3) the coefficient of variation for knowledge of summary writing was 0.05, and for summary writing ability was 0.06.

Keywords: summarizing writing; REAP strategy; mind mapping techniques

บทนำ

ภาษาเป็นสิ่งสมมติเพื่อสื่อสารกันของมนุษย์ ภาษาจึงมีความสำคัญต่อชีวิต ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติที่มีคุณค่าต่อคนไทยเพราะเป็นสิ่งสะท้อนแสดงเอกลักษณ์ ถ่ายทอดภูมิปัญญาเพื่อใช้สื่อสารประกอบอาชีพ และอนุรักษ์ความเป็นไทยที่ภาคภูมิใจยิ่ง ภาษาไทยจึงเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนให้เกิดความรู้และความชำนาญเพื่อสื่อสารและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน กระทรวงศึกษาธิการตระหนักถึงความสำคัญของภาษาไทยกับชีวิต จึงกำหนดให้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยกำหนดให้รายวิชาภาษาไทยเป็นรายวิชาบังคับให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ใน 5 สาระ คือ การอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูดหลักการใช้ภาษาไทย วรรณคดีและวรรณกรรม ในบรรดาทักษะทางภาษาทั้งหมด การเขียนถือเป็นทักษะที่มีความซับซ้อนและท้าทายที่สุด เนื่องจากการเขียนเป็นการถ่ายทอดความคิดผ่านตัวอักษรที่ต้องอาศัยทั้งความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการเรียบเรียงภาษา (วัชรพล วิบูลยศรีน, ธัญญชัย ชัยวุฒิมากร และกัญจน์ปภัสร์ สุวรรณวิทย์, 2561) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเขียนย่อความ ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการศึกษาและการสื่อสารในชีวิตประจำวัน การย่อความช่วยพัฒนาทักษะการอ่าน การฟัง การคิด และช่วยประหยัดเวลาในการทบทวนเนื้อหา (จิราพร เดียวตระกูล, 2560)

การย่อความ คือ การสรุปเรื่องราวจากสิ่งที่ได้อ่าน ฟัง หรือดู โดยสิ่งที่ต้องคำนึงคือใจความสำคัญของเรื่องได้ถูกต้องและคงเดิมแล้วนำมาเรียบเรียงให้กระชับที่สุด ด้วยสำนวนของผู้ย่อเอง การย่อความ

จึงมีประโยชน์มาก เพราะสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยเฉพาะผู้เรียน การบันทึกย่อความรู้ไว้ ทบทวนก่อนสอบ การตอบข้อสอบที่เป็นอัตนัยซึ่งก็ต้องอาศัยความสามารถในการย่อความทั้งสิ้น (กัญญู กา เกษานุช, 2558; วิชรพล วิบูลยศรีน, ธัญญชย์ ชัยวุฒิมกร และกัญจน์ปภัสส์ สุวรรณวิหค, 2561) นอกจากนี้ จีราพร เดียวตระกูล (2560) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการย่อความว่า การย่อความช่วยพัฒนา ทักษะการอ่าน การฟัง การคิด ช่วยให้เข้าใจเรื่องได้ดียิ่งขึ้นและช่วยประหยัดเวลาในการอ่านทบทวนได้ ดีโดยใช้ถ้อยคำภาษาง่าย ๆ สั้น ๆ กระชับ เพื่อให้เข้าใจง่ายและสะดวกในการนำไปใช้การย่อความซึ่งเป็น กระบวนการอย่างสำคัญยิ่งที่จะช่วยฝึกฝนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และใช้วิธีการสังเกตวิเคราะห์และสรุปต่าง ๆ ในวิถีการดำเนินชีวิตด้วยการประมวลความรู้และความคิด ตลอดจนเป็นคนมีวิจารณญาณในการ ตัดสินใจ จากความสำคัญของการเขียนย่อความกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักวิชาการและมาตรฐาน การศึกษา, 2552) จึงได้กำหนดให้ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต้องเรียนรู้ เกี่ยวกับการเขียนย่อความโดยมีระดับความยากง่ายเรียงลำดับกันไป และกำหนดให้การเขียนย่อความ เป็นคุณภาพผู้เรียนเมื่อสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3

จากการสรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการเขียนย่อความของนักเรียน พบว่า นักเรียนเขียนย่อ ความไม่ถูกต้องตามหลักการ ส่วนใหญ่เขียนย่อความด้วยวิธีการคัดลอกหรือตัดต่อข้อความจากเนื้อเรื่อง ที่อ่าน ด้านการใช้ภาษามักไม่เขียนด้วยสำนวนของตนเอง เลือกใช้บุรุษสรรพนามตามเนื้อหาที่ย่อ ไม่มีการ เปลี่ยนสรรพนามหรือปรับสำนวนให้เป็นภาษาของผู้เรียนเอง จับใจความสำคัญไม่ถูกต้องและ ครบถ้วน ขาดทักษะการอ่านจับใจความสำคัญและทักษะการเรียบเรียงภาษาให้สละสลวย ทำให้ไม่ สามารถสื่อสารได้ตรงตามต้องการ และมีความเบื่อหน่ายในการเรียนและเขียนย่อความ (อภิรดี สาริกา, 2555; จุฑามาศ รักความสุข, 2559; ชมนานันต์ สุขสาคร, 2562)

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์คุณครูสอนวิชาภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนวัดห้วยจรเข้ วิทยาคม อ.เมือง จ.นครปฐม พบว่า นักเรียนเขียนย่อความไม่ถูกต้องเนื่องจากไม่เข้าใจสาระสำคัญของ เนื้อหา บางครั้งนำพลความมาเป็นใจความสำคัญ จึงทำให้อย่อความไม่ครบถ้วนขาดใจความสำคัญของ เรื่อง ทั้งยังไม่เข้าใจหลักการและรูปแบบของการเขียนย่อความ เช่น ไม่มีการตั้งชื่อเรื่องของความที่ย่อ ใหม่ ในกรณี เรื่องที่ย่อไม่มี ชื่อเรื่อง ไม่มีการบอกข้อมูลเบื้องต้นของบทความที่ย่อมีการใช้สรรพนามผิด นักเรียนไม่สามารถเรียบเรียงเนื้อหาโดยใช้ถ้อยคำของตนเอง และไม่เห็นถึงความสำคัญในการเขียนย่อ ความ

จากปัญหาดังที่กล่าวมา จึงมีการศึกษาการพัฒนาการเขียนย่อความประกอบด้วยการพัฒนา ความรู้เกี่ยวกับการเขียนย่อความและความสามารถในการเขียนย่อความ ซึ่งสามารถดำเนินการได้หลาย วิธี โดย Johnson et al. (2023) ได้ศึกษาวิจัยพบว่า การพัฒนาการเขียนย่อความด้วยวิธีการสอน ผสมผสานสามารถพัฒนาความสามารถในการจับใจความสำคัญสูงขึ้นร้อยละ 48 ทักษะการเรียบเรียง เนื้อหาดีขึ้นร้อยละ 45 และคะแนนความรู้การเขียนย่อความเพิ่มขึ้นร้อยละ 52 จากการศึกษางานวิจัย

ในประเทศไทย พบว่า การพัฒนาการเขียนย่อความนิยมใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิควิธีการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการพัฒนาการเขียนย่อความ โดยผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการเขียนย่อความในช่วง พ.ศ. 2555-2567 นิยมใช้เทคนิคแผนผังความคิดเป็นหลัก โดยผลการวิจัยพบว่า เทคนิคแผนผังความคิดสามารถพัฒนาการเขียนย่อความของนักเรียนให้สูงขึ้นกว่าก่อนเรียน สูงขึ้นกว่าเกณฑ์ที่กำหนด สูงขึ้นกว่ากลุ่มควบคุม และนักเรียนพึงพอใจต่อการเรียนด้วยเทคนิคแผนผังความคิด ทั้งนี้เพราะเทคนิคแผนผังความคิดช่วยจัดระบบความคิดให้เป็นหมวดหมู่ เห็นภาพรวมของเนื้อหา จดจำและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของใจความสำคัญได้ชัดเจน และลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหา (จุฑาทิพย์ ไกรนรา, อนันต์ อารีย์พงศ์ และพูนสุข อุดม, 2560; อังสุมา คำโชติ, วิลาวรรณ คงสิบล และอมรา ศรีแก้ว, 2562; ศุภณัฐ เทียนทอง และรัศมี ธัญญาศิริทรัพย์, 2566; อุษา มูลแก้ว และน้ำทิพย์ งามอาภาณชัย, 2566; Zhang and Lee, 2022)

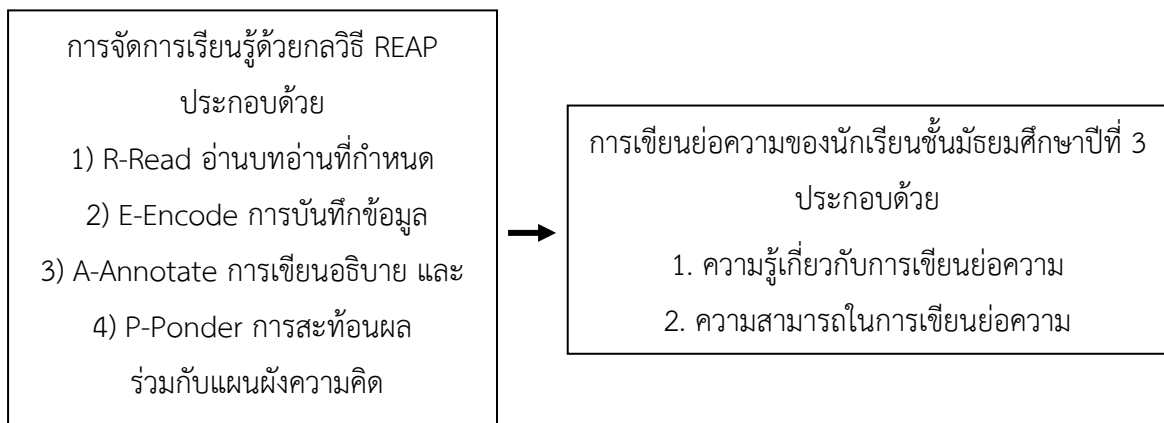
กลวิธี REAP เป็นวิธีการส่งเสริมการอ่านให้มีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของเรื่องราวเนื้อหาที่อ่าน สามารถวิเคราะห์สาระสำคัญของเรื่องที่ได้ผ่านกระบวนการทางความคิดและกระบวนการเขียนในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งนอกจากจะช่วยพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์แล้ว ยังช่วยพัฒนาทักษะการคิด การอ่านและการเขียนของนักเรียนไปพร้อม ๆ ส่งผลให้นักเรียนมีศักยภาพในการอ่าน การเขียนย่อความ และนำไปประยุกต์ใช้เนื้อหาอื่น ๆ ในชั้นเรียนได้ ทั้งนี้กลวิธี REAP ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) R-Read อ่านบทอ่านที่กำหนด 2) E-Encode การบันทึกข้อมูล 3) A-Annotate การเขียนอธิบาย และ 4) P-Ponder การสะท้อนผล หากนักเรียนปฏิบัติและลงมือกระทำตาม 4 ขั้นตอนดังกล่าวจะช่วยให้นักเรียนได้ฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง ทั้งนี้มีผลการวิจัยพบว่า กลวิธี REAP สามารถพัฒนาความสามารถในการอ่าน การเขียน และสรุปความของนักเรียนได้สูงขึ้นกว่าก่อนเรียน (ณัฐพร สายกฤษณะ และอริกมาส มากจ้อย, 2564; อิศริยาภรณ์ พิงจิตร และกาญจนา วิชญาปกรณ์, 2566) จากศึกษาของณัฐพร สายกฤษณะ และอริกมาส มากจ้อย (2564) พบว่า แม้กลวิธี REAP จะสามารถพัฒนาการเขียนสรุปความได้แต่อาจเรียบเรียงความคิดและข้อมูลจากการอ่านเพื่อสรุปความได้มีประสิทธิภาพนัก การนำแผนผังความคิดมาช่วยจะทำให้สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างความคิดหลักกับความคิดย่อยในการอ่านของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น

จากการวิเคราะห์งานวิจัยที่ผ่านมา พบช่องว่างที่สำคัญคือ ยังไม่มีการบูรณาการวิธีการสอนที่เน้นทั้งกระบวนการอ่านวิเคราะห์และการจัดระบบความคิดเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ (Johnson et al., 2023) ทั้งที่ทักษะทั้งสองด้านมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดในการพัฒนาความสามารถด้านการเขียนย่อความ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาการเขียนย่อความโดยบูรณาการกลวิธี REAP ซึ่งเป็นกลวิธีที่เน้นการอ่านวิเคราะห์และการเขียนตอบสนองร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิดที่ช่วยในการจัดระบบและเชื่อมโยงความคิด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการเขียนย่อความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิด
2. เปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการเขียนย่อความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิดกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80
3. เปรียบเทียบความสามารถในการเขียนย่อความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิดกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้
4. ศึกษาสัมประสิทธิ์การกระจายของการเขียนย่อความหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิด

กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการเขียนย่อความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามกลวิธี REAP ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด เป็นการวิจัยกึ่งทดลองด้วยแบบแผนการวิจัยการทดลองลักษณะมีกลุ่มเดียวมีการทดสอบก่อนและหลังการวิจัย (the single group pretest-posttest design)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดห้วยจรเข้วิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ที่ศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 7 ห้องเรียน รวมจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 252 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/6 โรงเรียนวัดห้วยจรเข้วิทยาคน จำนวน 34 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม

2. ตัวแปรและระยะเวลา

2.1 ตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

ตัวแปรต้น การจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิด

ตัวแปรตาม การเขียนย่อความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประกอบด้วย

1) ความรู้เกี่ยวกับการเขียนย่อความ

2) ความสามารถในการเขียนย่อความ

2.2 ระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2566 โดยดำเนินการปฐมนิเทศ ทบทวนเนื้อหา และทดสอบก่อนการทดลอง 1 คาบ ดำเนินการทดลองจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเรื่อง การเขียนย่อความเป็นเวลา 8 คาบ โดยดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิด จากนั้นทดสอบหลังการทดลอง 1 คาบ รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 10 คาบ

3. เครื่องมือในการวิจัย

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเรื่อง การเขียนย่อความที่การจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิด โดยกำหนดเนื้อหาเรื่องการเขียนย่อความ ประกอบด้วย 3 หน่วยย่อยคือ 1) แนวทางการเขียนย่อความและการเขียนแผนผังความคิด 2) การเขียนย่อความจากกวีนิพนธ์ และ 3) การเขียนย่อความจากสารคดี ตามเนื้อหาหน่วยการเรียนรู้ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ จำนวน 3 แผน ได้แก่ แผนที่ 1 เรียนรู้การเขียนย่อความกับความคิด แผนที่ 2 ย่อความจากวรรณศิลป์ และแผนที่ 3 ย่อความจากสารคดี โดยดำเนินการจัดการเรียนรู้แผนละ 2 คาบ แผนการจัดการเรียนรู้มีขั้นตอนการจัดกิจกรรม 3 ขั้น ดังนี้

1) ขั้นกระตุ้นเป็นการสร้างหรือเร้าความสนใจกับผู้เรียนเพื่อให้อยากเรียนรู้และเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ ก่อนดำเนินการจัดการเรียนรู้ แนวทางที่ใช้ในขั้นนี้คือ การจัดกิจกรรมให้น่าสนใจ ให้ตรงเรื่อง และไม่เปลืองเวลา

2) ขั้นหนุนเป็นการสร้างองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนด้วยกระบวนการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แนวทางที่ใช้ในขั้นนี้คือการดึงประสบการณ์เดิม เสริมประสบการณ์ใหม่ โดยมีการจัดการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิด 4 ขั้นตอนย่อย คือ ขั้นที่ 1 Read การอ่านข้อความอย่างละเอียดและทำความเข้าใจเรื่องราวของบทอ่านพร้อมหาใจความสำคัญของเรื่อง ขั้นที่ 2 Encode

การจดบันทึกใจความสำคัญที่ได้รับจากการอ่านในรูปแบบของแผนผังความคิดด้วยภาษาของตนเอง ขั้นที่ 3 Annotate การนำใจความสำคัญที่จดบันทึกไว้ในรูปแบบแผนผังความคิดมาเขียนย่อความให้ถูกต้องตามหลักการ เพื่อบันทึกและเรียบเรียงใจความสำคัญที่ได้จากบทอ่านด้วยภาษาของตนเอง และขั้นที่ 4 Ponder การนำงานเขียนของตนเองและเพื่อนมาแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นร่วมกัน

3) ขั้นนี้เป็นการสรุปการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นด้วยตนเอง เป็นการนำไปใช้ประโยชน์สร้างมโนทัศน์ด้วยตนเอง แนวทางที่ใช้ในขั้นนี้คือ การจัดกิจกรรมเน้นการนำไปใช้เพื่อเกิดความรู้และความสามารถในการเขียนย่อความ

กระบวนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือด้วยการให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความตรงตามเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เกี่ยวกับประเด็นความสอดคล้องในมิติต่าง ๆ พบว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 จากนั้นทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/10 โรงเรียนวัดห้วยจรเข้มหาญ จำนวน 32 คน เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการจัดการการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนบรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ มีบางแผนต้องปรับเปลี่ยนกิจกรรมที่น่าสนใจเพื่อให้ นักเรียนได้ร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมเพิ่มขึ้น ปรับกิจกรรมให้ปฏิบัตินอกชั้นเรียน จากนั้นนำมาปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3.2 แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการเขียนย่อความ มีลักษณะเป็นแบบทดสอบปรนัยวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 40 ข้อ 4 ตัวเลือก ผู้วิจัยกำหนดโครงสร้างของแบบทดสอบลักษณะการวัดความจำและความรู้ความเข้าใจ จำนวน 8 ข้อ การนำไปใช้ จำนวน 12 ข้อ การวิเคราะห์ จำนวน 13 ข้อ การสังเคราะห์ จำนวน 5 ข้อ และประเมินค่า จำนวน 2 ข้อ มีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพด้วยการให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน มีค่า IOC อยู่ระหว่าง .67-1.00 ค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.39-0.58 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.37-0.72 และค่าความเชื่อมั่น KR₂₀ เท่ากับ 0.84

3.3 แบบประเมินความสามารถในการเขียนย่อความ มีลักษณะเป็นแบบประเมินความสามารถในการเขียนย่อความเพื่อใช้ประเมินชิ้นงานการเขียนย่อความของนักเรียน เป็นแบบประเมินเกณฑ์การปฏิบัติ (Rubrics) 4 ระดับ (1-4 คะแนน) แต่หากไม่ปรากฏลักษณะตามเกณฑ์การประเมินจะได้ 0 คะแนน ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการประเมินเป็น 5 ประการคือ 1) รูปแบบการเขียนย่อความ 2) การสรุปเนื้อหาใจความสำคัญและการจัดลำดับความคิด 3) การเขียนเนื้อหา 4) การใช้ภาษา และ 5) การแยกใจความสำคัญออกจากพลความจากการเขียนแผนผังความคิด รวมทั้งสิ้น 20 คะแนน มีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพด้วยการให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่นด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient) ระหว่างผู้วิจัยกับ

อาจารย์สาขาวิชาภาษาไทย ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินความสามารถในการเขียนย่อความ เท่ากับ 0.82

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

4.1 การเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการเขียนย่อความของนักเรียนครูก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิด ด้วยการทดสอบสถิติทีแบบที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent)

4.2 การเปรียบเทียบความรู้และความสามารถในการเขียนย่อความของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิดด้วยการทดสอบสถิติทีแบบเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ร้อยละ 80 (one sample t-test)

4.3 การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์การกระจายของการเขียนย่อความหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิด

ผลการวิจัย

1. การเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการเขียนย่อความของนักเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิด ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการเขียนย่อความของนักเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิด (คะแนนเต็ม 40 คะแนน)

การทดลอง	M	S	$\bar{d}$	$S_{\bar{d}}$	t
ก่อนการทดลอง	20.00	3.19	13.23	.52	24.85*
หลังการทดลอง	33.24	1.61			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการเขียนย่อความ ก่อนการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิด เท่ากับ 20.00 คะแนน และหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิด เท่ากับ 33.24 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบด้วยสถิติทดสอบที พบว่า นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการเขียนย่อความหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิด สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การเปรียบเทียบการเขียนย่อความของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิด กับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 80

2.1 การเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการเขียนย่อความของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิดกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 80 ด้วยสถิติทดสอบที ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการเขียนย่อความของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ด้วย
กลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิดกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 80 (คะแนนเต็ม 40 คะแนน)

(เกณฑ์ร้อยละ 80 = 32 คะแนน)

การทดลอง	n	M	S	t
หลังการทดลอง	34	33.24	1.61	4.45*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 แสดงว่า ภายหลังจากการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิด นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการเขียนย่อความ เท่ากับ 33.24 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 ด้วยสถิติทดสอบที พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการเขียนย่อความของนักเรียน สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับการเขียนย่อความของนักเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 80 พบว่า มีนักเรียนที่มีคะแนนความรู้เกี่ยวกับการเขียนย่อความไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.76

2.2 การเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนย่อความของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิดกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 80 ด้วยสถิติทดสอบที ปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนย่อความของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ด้วย
กลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิดกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 80 (คะแนนเต็ม 20 คะแนน)

(เกณฑ์ร้อยละ 80 = 16 คะแนน)

การทดลอง	n	M	S	t
หลังการทดลอง	34	16.65	1.01	3.73*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 แสดงว่า ภายหลังจากการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิด นักเรียนมีความสามารถในการเขียนย่อความ เท่ากับ 16.65 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 ด้วยสถิติทดสอบที พบว่า ความสามารถในการเขียนย่อความของนักเรียน สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยความสามารถในการเขียนย่อความของนักเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 80 พบว่า มีนักเรียนที่มีคะแนนความสามารถในการเขียนย่อความไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.76

3. การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์การกระจายของการเขียนย่อความหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิด

3.1 การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์การกระจายของความรู้เกี่ยวกับการเขียนย่อความหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิด ปรากฏดังตารางที่ 5

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ของความรู้เกี่ยวกับการเขียนย่อความหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิด

ประเด็นการพิจารณา	n	M	S	C.V.
ข้อมูลนักเรียน	34	33.24	1.61	0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของความรู้เกี่ยวกับการเขียนย่อความหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิด มีค่าเท่ากับ 0.05 แสดงว่า ความรู้เกี่ยวกับการเขียนย่อความของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิดมีค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ร้อยละ 5 ซึ่งค่ากระจายอยู่ในระดับดี (ต่ำกว่าร้อยละ 10)

3. การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์การกระจายของความสามารถในการเขียนย่อความหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิด ปรากฏดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ของความสามารถในการเขียนย่อความหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิด

ประเด็นการพิจารณา	n	M	S	C.V.
ข้อมูลนักเรียน	34	16.65	1.01	0.06

จากตารางที่ 5 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของความสามารถในการเขียนย่อความหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิด มีค่าเท่ากับ 0.06 แสดงว่า ความสามารถในการเขียนย่อความของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิดมีค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ร้อยละ 6 ซึ่งค่ากระจายอยู่ในระดับดี (ต่ำกว่าร้อยละ 10)

อภิปรายผล

ผู้วิจัยอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการเขียนย่อความหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิด สูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คล้องกับอังสุมา คำโชติ, วิลาวรรณ คงสืบ และอมรา ศรีแก้ว (2562) ที่

พบว่า ภายหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยแผนผังความคิดนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์การเขียนย่อความสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สามารถอธิบายด้วยปัจจัยสำคัญ 3 ประการ ประการแรก การจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี REAP เน้นกระบวนการอ่านอย่างวิเคราะห์และการเขียนตอบสนอง ซึ่งประการที่สอง การใช้แผนผังความคิดช่วยให้นักเรียนเห็นความสัมพันธ์ของเนื้อหาและจัดระบบความรู้ได้ชัดเจน และประการที่สาม การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกที่เน้นการลงมือปฏิบัติและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนสร้างความเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น

2. ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความสามารถในการเขียนย่อความหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิดสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คล้องกับผลการวิจัยของจุฑาทิพย์ ไกรนรา, อนันต์อารีย์พงศ์ และพูนสุข อุดม (2560) ที่พบว่า ภายหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนแบบแผนผังความคิดนักเรียนมีความสามารถในการเขียนย่อความสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80 และผลการวิจัยของณัฐพร สายกฤษณะ และอิทธิมาศ มากจ้อย (2564) ที่พบว่า ภายหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกลวิธี REAP ร่วมกับเทคนิคการใช้ผังกราฟิก นักเรียนมีความสามารถในการเขียนสรุปความสูงกว่าก่อนเรียนและสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80 ทั้งนี้ เป็นผลมาจากการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการจุดเด่นของทั้งกลวิธี REAP และแผนผังความคิด โดยกลวิธี REAP ช่วยพัฒนาทักษะการอ่านวิเคราะห์และการเขียนผ่าน 4 ขั้นตอนสำคัญ โดยแต่ละขั้นตอนส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการเขียนอย่างเป็นระบบ

3. ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิดค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของความรู้เกี่ยวกับการเขียนย่อความหลังการจัดการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 0.05 (ร้อยละ 5) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของความสามารถในการเขียนย่อความมีค่าเท่ากับ 0.06 (ร้อยละ 6) ซึ่งค่ากระจายอยู่ในระดับดี (ต่ำกว่าร้อยละ 10) สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิดสามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ ทั้งนี้เป็นผลมาจากการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมและการฝึกปฏิบัติอย่างเป็นระบบ

ทั้งนี้ ผู้วิจัยอภิปรายผลได้ว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี REAP เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมการอ่านให้มีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายของเนื้อหาที่อ่านและสามารถวิเคราะห์สาระสำคัญผ่านกระบวนการคิดและการเขียน มีกระบวนการที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน 4 ขั้น ได้แก่ การอ่าน (Read) การถอดรหัสหรือตีความ (Encode) การจดบันทึก (Annotate) และการไตร่ตรอง (Ponder) โดยหัวใจสำคัญของกลวิธี REAP คือการสอนเขียนโต้ตอบกับบทอ่านที่หลากหลายเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านการเขียนและทักษะการคิดของผู้เรียนไปพร้อมกันอย่างเป็นระบบ จึงเป็นกลวิธีส่งเสริมการอ่านจับใจความและการเขียนย่อความที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ Eanet and Manzo (1976) ที่กล่าวว่า การอ่านและการเขียนเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงกัน การพัฒนาทักษะทั้งสองด้านจึงควรดำเนินการไปพร้อมกันผ่านกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ สอดคล้อง

กับงานวิจัยของอิสริยาภรณ์ พิงจิตร์ และกาญจนา วิชญาปกรณ์ (2566) ที่พบว่า การใช้กลวิธี REAP ช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการเขียนสรุปความของผู้เรียนให้สูงขึ้น ดังนั้น กลวิธี REAP จึงเป็นตัวแปรที่สามารถพัฒนาความรู้และความสามารถในการเขียนย่อความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นการใช้แผนผังความคิดถือเป็นวิธีการช่วยบันทึกความคิดเพื่อให้เห็นภาพที่หลากหลาย มุมมองในลักษณะกว้างและชัดเจน การใช้แผนผังความคิดช่วยแก้ปัญหาสำคัญของการเขียนย่อความ 3 ประการ ได้แก่ 1) การระบุและจัดลำดับความสำคัญของเนื้อหา 2) การแยกใจความสำคัญออกจากพลความ และ 3) การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของเนื้อหา ทั้งยังเป็นวิธีการที่สอดคล้องกับโครงสร้างทางความคิดของมนุษย์ที่บางช่วงจะสูญเสียสมาธิและความจดจ่อโดยอัตโนมัติขณะที่กำลังคิดเรื่องใดเรื่องหนึ่ง การทำให้สมองได้คิด ได้ทำงานตามธรรมชาตินั้นมีลักษณะเหมือนต้นไม้ที่แตกกิ่งก้านออกไปเรื่อยๆ เทคนิคแผนผังความคิดจึงเป็นการเรียนรู้ที่ช่วยประหยัดเวลาการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดกลุ่มเนื้อหา การควบคุมกับการระดมสมองในเรื่องใหม่ การวางแผนการสรุปการทบทวนการจดบันทึก (ทิตนา แคมมณี, 2561; อังสุมา คำโชติ, วิลาวรรณ คงสิบ และอมรา ศรีแก้ว, 2562; อุษา มูลแก้ว และน้ำทิพย์ องอาจาณิษฐ์, 2566; Buzan, 1991) อีกทั้งการใช้แผนผังความคิดยังสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมายที่เน้นการเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ในลักษณะแผนภาพ ช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นความสัมพันธ์ของข้อมูล จัดระบบความคิด และเข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของศุภณัฐ เทียนทอง และรัศมี ธัญญาศิริทรัพย์ (2566) และ Zhang and Lee (2022) ที่พบว่า การใช้แผนผังความคิดช่วยพัฒนาความสามารถด้านการเขียนย่อความของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้น เทคนิคแผนผังความคิดจึงเป็นตัวแปรที่สามารถพัฒนาความรู้และความสามารถในการเขียนย่อความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้การบูรณาการกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิดเพื่อจัดทำเป็นตัวแปรพัฒนาความรู้และความสามารถในการเขียนย่อความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยอภิปรายผลได้ว่าการดำเนินการดังกล่าวเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งการเรียนรู้เชิงรุกเป็นที่ยอมรับและพิสูจน์แล้วว่ามีความมีประสิทธิภาพในการเรียนรู้ ดังผลการวิจัยของอิรพัฒน์ หล้าเตียง และอติมาส มากจ้อย (2567) ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสามารถพัฒนาความสามารถในการเขียนย่อความได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังมีงานวิจัยยืนยันว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยวิธีการสอนผสมผสานมีประสิทธิภาพสูงสุดในการพัฒนาการเขียนย่อความ (Johnson et al., 2023) จากการศึกษาวิจัยในประเทศไทย พบว่า การพัฒนาการเขียนย่อความนิยมใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิดซึ่งสามารถพัฒนาการเขียนย่อความของนักเรียนให้สูงขึ้น เมื่อพิจารณาลักษณะของการบูรณาการกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิดพบว่า กลวิธี REAP ช่วยเสริมจุดแข็งของการอ่านและ

การเขียนเพื่อการย่อความโดยช่วยวิเคราะห์เนื้อหา ขณะที่แผนผังความคิดช่วยจัดระบบและเชื่อมโยงความคิด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพร สายกฤษณะ และอธิกมาส มากัญญ์ (2564) ที่พบว่า การใช้กลวิธี REAP ร่วมกับเทคนิคการใช้ผังกราฟิกช่วยพัฒนาความสามารถในการเขียนสรุปความของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากการใช้กลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิดเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียนย่อความแล้ว การจัดการเรียนรู้ครั้งนี้ยังดำเนินการอย่างมีขั้นตอนที่ชัดเจนและเป็นระบบ ประกอบด้วยขั้นกระตุ้น ขั้นหนุน และขั้นหนี โดยในขั้นหนุนได้นำกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิดมาเป็นองค์ประกอบสำคัญ การวางแผนและจัดลำดับการออกแบบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจะทำให้สามารถพัฒนาพัฒนาความสามารถด้านการเขียนย่อความ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทิสนา แคมณี (2561) และ Joyce and Weil (2009) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพต้องมีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจนและเอื้อต่อการพัฒนาทักษะของผู้เรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Johnson et al. (2023) ที่พบว่า การพัฒนาการเขียนย่อความด้วยวิธีการสอนที่เป็นระบบสามารถพัฒนาความสามารถในการจับใจความสำคัญและทักษะการเรียบเรียงเนื้อหาได้ดีขึ้น อีกทั้งผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยเพิ่มเติมได้ว่าเครื่องมือการวิจัยครั้งนี้ซึ่งประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการเขียนย่อความ และแบบประเมินความสามารถในการเขียนย่อความที่สร้างขึ้นผ่านการพิจารณาตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิมีการทดลองใช้และปรับปรุงพัฒนา อย่างไรก็ตาม ข้อค้นพบที่น่าสนใจจากการวิจัยครั้งนี้คือ การบูรณาการระหว่างกลวิธี REAP และแผนผังความคิดช่วยลดข้อจำกัดของแต่ละวิธี กล่าวคือกลวิธี REAP แม้จะช่วยพัฒนาการอ่านวิเคราะห์ได้ดี แต่อาจมีข้อจำกัดในการจัดระบบความคิด ในขณะที่แผนผังความคิดช่วยจัดระบบความคิดได้ดีแต่อาจไม่เน้นการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงลึก การผสมผสานทั้งสองวิธีจึงช่วยเสริมจุดแข็งและลดข้อจำกัดของแต่ละวิธี จึงทำให้กิจกรรมการเรียนรู้ครั้งนี้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกลวิธี REAP ร่วมกับเทคนิคการใช้แผนผังความคิด เป็น การบูรณาการเทคนิคการเรียนรู้ ดังนั้น ครูต้องเตรียมความพร้อมและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยเลือกใช้เทคนิคแผนผังความคิดไปใช้ในการขั้นตอนของกลวิธี REAP หรือเป็นชิ้นงาน

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกลวิธี REAP ร่วมกับเทคนิคการใช้แผนผังความคิดต้องใช้เวลาอย่างน้อย 1 ชม. เพื่อให้ดำเนินการได้ครบและมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ครูควรเลือกเนื้อหาที่ไม่ยาวเกินไป เหมาะสมกับวัยและความสนใจของนักเรียน ทั้งควรบริหารจัดการเวลาในแต่ละขั้นตอนย่อยให้มีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาความคงทนของความสามารถในการเขียนย่อความจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกลวิธี REAP ร่วมกับเทคนิคการใช้แผนผังความคิด โดยมีการวัดผลหลังเสร็จสิ้นกิจกรรมเป็นระยะ

2.2 เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการบูรณาการกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิดจึงควรมีการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลกระทบของตัวแปรต้นว่าตัวแปรใดส่งผลและมีประสิทธิภาพอย่างไร

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบูรณาการกลวิธี REAP ร่วมกับแผนผังความคิดเพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาไทยด้านอื่น ๆ เช่น การอ่านจับใจความ การอ่านเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ การพินิจวรรณกรรม

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาการเขียนย่อความของนักเรียนสามารถดำเนินการได้หลายวิธีการ แต่วิธีการสำคัญ คือ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก และควรดำเนินการในลักษณะผสมผสานวิธีการ โดยผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกลวิธี REAP ซึ่งมีจุดเด่นในการผสมผสานทักษะการอ่านและการเขียนเข้าด้วยกัน ทั้งพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และสร้างกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกที่นักเรียนต้องมีส่วนร่วมกับเนื้อหาอย่างแท้จริงร่วมกับเทคนิคการใช้แผนผังความคิดซึ่งมีจุดเด่นในการจัดระบบความคิดเป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสามารถพัฒนาความรู้และความสามารถในการเขียนย่อความของนักเรียนให้สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และมีค่าสัมประสิทธิ์การกระจายความรู้และความสามารถในการเขียนย่อความอยู่ในระดับดี

เอกสารอ้างอิง

- กัญญา เกษานุช. (2558). ภาษาและการสื่อความหมายสำหรับครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- จิราพร เตียวตระกูล. (2560). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้การเรียนรู้แบบทีมแข่งขัน เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านจับใจความสำคัญและการเขียนย่อความจากเรื่องที่อ่าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- จุฑาทิพย์ ไกรนรา, อนันต์ อารีย์พงศ์ และพูนสุข อุดม. (2560). การพัฒนาความสามารถในการเขียนย่อความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ชุดการสอนแบบแผนผังความคิด. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 4(1), 80-90.
- จุฑามาศ รักความสุข. (2559). ผลของการใช้แบบฝึกทักษะการเขียนย่อความในรูปแบบแผนผังความคิดที่มีต่อทักษะการเขียนย่อความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. รายงานการค้นคว้าอิสระ

- ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชนานันต์ สุขสาคร. (2562). การพัฒนาความสามารถในการเขียนย่อความโดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุสุริยเทพ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ณัฐพร สายกฤษณะ และอธิกมาส มากจ้อย. (2564). การพัฒนาความสามารถในการอ่านและการเขียนสรุปความ เรื่อง อาหารและโภชนาการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กลวิธี REAP ร่วมกับเทคนิคการใช้ผังกราฟิก. วารสารพัฒนาการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยรังสิต, 15(1), 15-31.
- ธิรพัฒน์ หล้าเตย และอธิกมาส มากจ้อย. (2567). การพัฒนาความสามารถในการเขียนย่อความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก. วารสารสังคมศาสตร์วิจัย, 15(1), 47-62.
- ทศนา แคมมณี. (2561). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 22). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชรพล วิบูลยศริน, ธัญชัช ชัยวุฒิมากร และกัญจน์ภัสส์ สุวรรณวิหค. (2561). เอกสารประกอบการเรียนวิชาภาษาไทยเพื่อพัฒนาความเป็นผู้รอบรู้ (พิมพ์ครั้งที่ 3). มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- ศุภณัฐ เทียนทอง และรัศมี ธัญญาศิริทรัพย์. (2566). การพัฒนาความสามารถด้านการเขียนย่อความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้รูปแบบการสอนจับคู่ร่วมกับแผนภาพความคิด. วารสารวิชาการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1, 8(2), 124-432.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2552). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- อภริดี สาริกา. (2555). การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนย่อความสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ภาควิชาหลักสูตรและวิธีการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อังสุมา คำโชติ, วิลาวรรณ คงสืบ และอมรา ศรีแก้ว. (2562). การพัฒนาการเขียนย่อความโดยใช้ผังความคิดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนไทรงามพิทยาคม. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ ครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ครั้งที่ 2; วันที่ 21-22 มีนาคม 2562; ณ ห้องคอนเวนชันฮอลล์ ศูนย์วัฒนธรรมภาคเหนือตอนล่าง มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม (ส่วนวังจันทร์).

- อิสริยาภรณ์ พังจิตร์ และกาญจนา วิชญาปกรณ์. (2566). การจัดการเรียนรู้โดยใช้วรรณคดีเป็นฐานร่วมกับกลวิธี REAP เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 34(2), 83-98.
- อุษา มูลแก้ว และน้ำทิพย์ งามอาจณิชัย. (2566). การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค SATD ร่วมกับการใช้แผนผังความคิดเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียนย่อความสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*, 17(1), 27-39.
- Buzan, T. (1991). *Use Both Sides of Your Brain*. Penguin Books.
- Eanet, M. G., and Manzo, A. V. (1976). REAP - A Strategy for Improving Reading/Writing/Study Skills. *Journal of Reading*, 19(8), 647-652.
- Johnson, K., et al. (2023). Effective Methods in Teaching Summary Writing. *Teaching and Learning Research*, 45(2), 89-102.
- Joyce, B., and Weil, M. (2009). *Models of Teaching* (8th ed). Allyn and Bacon.
- Zhang, L., and Lee, J. (2022). Mind Mapping in Summary Writing. *Journal of Writing Research*, 14(2), 145-160.